

שיעור בעניני טבילת כלים #2
אריה ליבוביץ

- I. Utensils used for meals - כלי סעודה. גמרא עבודה זרה דף עה: כלי סעודה.
- A. Defining סעודה. כלי סעודה ש"ק יז. שר"ע י"ד סימן קכ סעיף ח' וש"ך שם ס"ק יז - if it was made for סעודה but you use it for something else, it does not require טבילה. Questions to clarify:
1. What if you plan on using it for סעודה but right now you are using it for something else?
 2. What if it was not made for סעודה, but you are using it for a meal (if you are מייחד it for a meal it certainly needs טבילה)? probably doesn't need (i.e. pocket knife).
- B. Touching the food. שולחן ערוך שם סעיף ד'
1. Examples: grates, microwave plate, oven racks, corkscrew, can opener... maybe nutcracker?
 2. What if you put a napkin down in the utensil? ספר טבילת כלים עמ' נה - only if it is always there (like Israeli milk holders).
- C. Two types of כלי סעודה. Utensils used for mealtime and for preparation of meals.
1. שר"ע ורמ"א שם סעיף ה' - debate a shechita knife because the food is not edible after using it: (practical ramification - potato peeler not used for other vegetables)
 - a. ש"ך שם ס"ק יא - even the רמ"א is only מחמיר because a knife can be used for other things.
 - b. ט"ז וגר"א שם - any utensil that is used in even preliminary preparations.
 2. Rav Moshe's חידוש. a toaster doesn't really affect the food enough to require טבילה (only speaking of toasting bread).
 - a. maybe can be used together with יעקב חלקת to be lenient even though most reject this.
 - b. What does this say about a hot water urn, tea kettle, or sandwich maker?
 3. Storage utensils. fit neither category of כלי סעודה. (salt shakers certainly need tevilah)
- D. Bottles that food comes in. Many opinions:
1. חזון איש - empty the coffee, tovel it and refill it.
 2. Rav Schachter - just don't eat or drink directly from it (snapple bottles - not soda cans).
 3. ספר הכשרות פרק ד' אותיות כח-ל - can eat or drink from it, but don't refill (or at least don't refill with something else).
 - a. Rav Yechiel Yakov Weinberg - don't have in mind to purchase the container.
 - b. Rav Shlomo Zalman Auerbach - don't warm the food up in it.
 4. שר"ת אגרות משה י"ד חלק ב' סימן מ' - you can re-use it because you made it into a כלי.
- E. Utensils bought for business. Maybe we can be lenient because they did not buy it for כלי סעודה, only for others to borrow. שר"ת מנחת יצחק חלק א' סימן מד is lenient, others are not - ספר הכשרות פרק ד' הערה ז'.
- F. Utensils bought to give as a gift. שר"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן תנב
1. If the recipient is willing to טובל it - let him do it.
 2. If he is unwilling to tovel it - it would be עור לפני עור to give it to him, and it is not your obligation to טובל.
- II. Preparing the utensil for טבילה.
- A. Which is first טבילה או הגעלה?

1. טובל ושרץ בידו - תוספות עבודה זרה דף עה - order does not matter - it is not
 2. טובל ושרץ בידו - kashering must be done first, otherwise it is
 3. What are they arguing about? whether טובל ושרץ בידו is a bad tevilah or it is a good tevilah but ineffective because you become tamei again (related to the issue of a convert immersing before circumcision).
 4. The דגול מרבבה על השו"ע שם - the entire discussion is only on a בן יומו (others disagree)
- B. חוצץ issues. On a דאורייתא level only a רובו ומקפיד חוצץ either רובו or מקפיד is חוצץ. מיעוט שאינו מקפיד is not חוצץ by utensils (anything that you would still use to serve guests) or by people (i.e. speck of nail polish).

III. The actual טבילה.

- A. חציצת יד. The water doesn't get to the place that you are holding it:
 1. disagreement in the משנה if you can hold it loosely. poskim stiull disagree - שו"ע סעיף ב' - וש"ז ס"ק ר'.
 2. Wetting your hands first:
 - a. רמ"א - specifically in mikvah water.
 - b. ט"ז - even in sink water because of השקה.
 - c. מטה יהונתן - in mikvah water only if you keep your hand in the mikvah.
- B. The basket. Maybe best to put the basket in the water first like the hand. As long as it can't hold water it is fine for use.
- C. חציצת אייר. Beware to fill the entire utensil up with water (i.e. don't put drinking glasses or pots in upside down)
- D. ברכות המצוה הטבילה. Same as all other ברכות המצוה:
 1. No talking until you finish with everything.
 2. If you talk after immersing the first item you don't need a new beracha.
 3. You may talk about things related to the mitzvah (pass the nail polish remover)
 4. If the mitzvah is over and you forgot to make the beracha it is too late (questionable if we say the same when you remember while it is under water).

IV. Who can do the טבילה? שו"ע סעיפים יד-טו - anybody can do it not anybody is believed that they did it.

- A. פתחי תשובה שם? ב' שערות שם? ב' שערות שם? ב' שערות שם?
- B. ט"ז ס"ק ז' we should not allow a non-Jew to do it because there can't be a beracha (unless you are also immersing some things along with him).

1 - תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף עה עמוד ב

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: אפלי כלים חדשים במשמע, דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו, ואפילו הכי בעי טבילה. מתקיף לה רב ששת: אי הכי, אפלי זוזא דסרבלא נמא א"ל: כלי סעודה אמורין בפרשה. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: לא שנו אלא בלקוחין וכמעשה שהיה, אבל שאולין לא.

2 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ח

השואל או שוכר כלי מהער"ג, אינו טעון טבילה. אבל אם ישראל קנאו מהעובד כוכבים והשאילו לחבירו, טעון טבילה, שכבר נתחייב ביד הראשון. ויש מי שאומר שאם לא לקחו הראשון לצורך סעודה, אלא לחתוך קלפים וכיוצא בו, אין צריך להטבילו. הגה: אבל הראשון אסור להשתמש בו לצרכי סעודה, אפילו דרך עראי, בלא טבילה, אף על פי שלקחו לצורך קלפים (ד"ע וא"ה). וכן אם קנאו ישראל השני מן הראשון לצורך סעודה, צריך טבילה גבי השני (בית יוסף).

3 - ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ח

ז' אסור להשתמש בו לצרכי סעודה - אבל שלא לצרכי סעודה מותר להשתמש בו ואע"פ שנתקן לצורך סעודה כשנמלך עליו לחתוך בו קלפים אין צריך טבילה כן כתב הא"ה שם דין פ'.

4 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ז

טריפיד"ש ששופתים עליהם קדירות, אינם טעונות טבילה. אבל פדיליא"ש, טעונות טבילה מפני שנותנים עליהם המאכל עצמו.

5 - ש"ך יורה דעה סימן קכ ס"ק ט

ט אבל פדיליא"ש טעונות טבילה - מפני שצולין עליו ממש האוכל כן הוא לשון הסמ"ק והיינו שקורין בל"א רוז"ט.

6 - ספר טבילת כלים עמוד נה

ד. אין כלי חייב בטבילה אלא אם מניח עליו מאכל או משקה בלי הפסק כלי אחר [הפסק נייר (נייר רגיל או אלומיניום), מפה או ניילון לא נחשבים להפסק הפוסט מטיבילה, אך הפסק שקית נייר או ניילון כשדרך שימוש הכלי הנו על ידי שקיות כאלו פוסט את הכלי מטיבילה] (ז).
ה. כלי המורכב מחלק שאינו טעון טבילה (כגון עץ) ומחלק הטעון טבילה (כגון מתכת), צריך טבילה רק אם החלק הטעון

וכתב לי הגאון ר' ש.נ. אייערבאך שליט"א: דכלי שדרך תשמישו הוא ע"י שקית שיש בו, כמו כד שמהזיקים בו חלב בשקית של ניילון, או אפילו שקיות של נייר, אם רגילים להוציא ולהכניס ע"י השקית, נראה דחשיב הפסק אם כך הוא עיקר תשמישו, אבל אם רק ע"י פריסת מפה וכ"ש נייר וניילון - טעון טבילה עם ברכה (ועי' מגילה כו ע"ב דכורסיא חשיב תשמיש דתשמיש בגלל המפה שפרוסה עליה, ולענין מוקצה של בסיס לדבר האסור בג' דולק על השלחן חשיבי תרוייהו כבסיס כמבואר בסי' שס ואפ"ה נראה דגו"ד שאני). ע"כ. וע"ע להלן בהערה י מ"ש (בטוגריים) בשם הרב אלימלך בלוט.

7 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ה

סכין של שחיטה או סכין שמפשיטין בו, (ארוך), יש מי שאומר שאינו צריך טבילה. הגה: ויש חולקין (תשב"ץ). וטוב לטובלו בלא ברכה. הברזלים שמתקנים בהם המצות, אינם צריכים טבילה (ארוך). וכן כיסוי שסופין על הפת לאפותו, אבל כיסוי קדירה צריך טבילה (אגרות אשירן).

8 - ש"ך יורה דעה סימן קכ ס"ק יא

הברזלים כו' - קשה דבאו"ה כלל נ"ח דין ב' דימה הברזלים לסכין של שחיטה שמפשיטין בו דא"צ טבילה דכיון דהדבר שמתקנים אותו צריך עדיין תיקון אחר וא"כ כיון דכתב הרב דבסכין של שחיטה יש לטבול בלא ברכה ה"ה הברזלים ונראה דס"ל להרב דהברזלים גרעי טפי שא"א לשמשן למאכל אחר משא"כ סכין של שחיטה שאפשר

לשמשו למאכל אחר וכ"כ בגליון א"ה שם דהמחטים שתופר'ל בס העופ'ל אין נידון כסכין של שחיטה וסכין שמפשיטין בו הואיל וא"א לשמשן למאכל אחר ע"כ ולפי זה מ"ש הב"ח ס"ד דמספריים שגוזזין בה ירק הוא ליה צרכי סעודה כי היכי דלגבי חבלה מיקרי דברים שעושין בהם אוכל נפש בח"מ סימן צ"ז עכ"ל לא נהירא דהא א"א לשמשו למאכל אחר אלא נראה כמ"ש בפרשה דמספרים של ירק א"צ טבילה ול"ד לגבי חבלה דהתם אפילו דברים שאינם צרכי סעודה מניחין לו כל שהן כלי אומנתו דהא מחזירין לו כלי מחרישתו ומעצדים ומגרות שלו וכן סכין של שחיטה כתבו הט"ו שם ס"ח דהוי אוכל נפש וכאן כתב דאין צריך טבילה ולפי זה כ"ש דהמקדה שמנקבים בו ברזות החביות אין צריך טבילה ודלא כמהר"ל בסוף הלכות טבילה שכתב שצריכין טבילה וכן נוהגים:

9 - ש"ת אגרות משה חלק י"ד ג סימן כד

טאסטור /טוסטר/ אם צריך טבילה בע"ה כ"ג שבט תשל"ו מע"כ ידידי הרה"ג מוהר"ר קלמן כהנא שליט"א. בדבר הטאסטור לע"ד אין צריך טבילה דהרי איתא בע"ז דף ע"ה ע"ב דכלי סעודה אמורין בפרשה, ולכלי סעודה נחשבו דברים שהוא צורך לסעודה מצד הבשול אף שאין מביאין אותם להשלחן ומקום הסעודה, ודברים שהם מביאין בהם את מיני האוכלין ומשקין להשלחן ומקום הסעודה, אבל הטאסטור שמייבשין שם פת אפוי בטוב וראוי לאכילת כל אדם אין להחשיבו צורך הסעודה בשביל מה שיש שרוצים לייבש הפת שנעים להו קצת יותר מאחר שלא חסר כלום להפת גם בלא זה, וקצת ראיה מהא דנקט בברייתא שם דברים שנשתמש בהן ע"י חמין כגון היורות הקומקמוסין ומחמי חמין מגעילן ומטבילן והן טהורין שלכאורה למה נקט גם מחמי חמין דהרי הן בכלל יורות וקומקמוסין, שלכן משמע שהוא לרבותא שאע"פ שהם נעשו רק להחם מים שראוי בין לשתות ובין ללוש גם במים צונן שהיה מקום לומר שלא יצטרכו טבילה קמ"ל דגם הם צריכין טבילה משום שצורך גדול הוא לכל האינשי מים חמין יותר ממים צונן, וא"כ אין לנו אלא מחמי חמין שהוא צורך גדול לכלי עלמא אבל יבוש הפת ע"י הטאסטור שאף להרגילין בזה אינו דבר נחוץ ורובא דעלמא ורוב אכילות אף להרגילין בזה הוא פת האפוי כמו שהוא אין להחשיבו כלי דצורך סעודה.

ועיין בחדושי רעק"א בסימן ק"כ סעי' א' שמביא מכה"ג שהביא מהחכם מהר"י מילידא דחביות שמכניסין בהן יין לקיום א"צ טבילה דדוקא כלי סעודה בעי טבילה ואלו החביות אינן רק כדי להכניס בהם היין לקיום, הרי חזינן שאף שהיין צריכין לכלי מ"מ כיון שאינו סובר שהוא כלי סעודה מאחר דהכלי אינו עושה שינוי בהיין אלא קיום בעלמא לא נחשב בשביל זה כלי סעודה, ואף הא"ה המצריך טבילה הוא משום שסובר דמין דא"א להיין להיות בלא כלי נחשב גם הקיום כמעשה תיקון דאפיה ובשול וכדומה. וכיון שחזינן שלאילו הכלים שאין משתמשין בהם בסעודה ממש אין צורך לטבילה אלא כשעושין אפיה ובשול וכדומה מעניני תיקון בהאוכל אין שום טעם להחשיב מעלת יבוש הפת ע"י הטאסטור לתקון וא"צ טבילה כן מסתבר ונראה לע"ד אף בעצם בלא שעת הדחק וכ"ש שיש לסמוך ע"ז בשעת הדחק.

והנני ידידו עוז מברכו בכל מעשיו בהצלחה בין בעניני הפרט בין בעניני הכלל, משה פיינשטיין.

10 - ספר הכשרות פרק ד' אותיות כח-ל והערות פ-פא

כח. מאכלים ומוצרי מזון המשווקים כשהם נתונים בצננות או בקופסאות (חייבות בהטבלה^(טז) יש אומרים, שאין חובה לרוקן את תכולתם, מיד עם פתיחתם, על מנת להטביל את האריזה^(טז) ואף מותר לאכול מתוכה^(טז). מכל מקום, כשנפתחה האריזה, אין לחמם את המזון בתוכה^(טז).)

כט. קופסאות או צננות, כל עוד מוציאים מהן את המזון לחוץ בלבד — אין חייבים בהטבלה^(טז). אולם כאשר הוריקו את תכולתם לגמרי, אין להחזיר את התוכן לתוך הכלי, בלא הטבלתו^(טז). אכן, יש המתיר להחזיר לאריזה את השארית שנותרה בכף או בכפית^(טז).

ל. צננות וקופסאות הנ"ל, העשויות מתכת או זכוכית, לאחר שהוצאה תכולתם, ומעוניינים לאחסן בהן מזון אחר — ודאי שצריכים הטבלה בברכה^(טז) ראה הערה.

בשעת הצורך, כאשר המדובר בכלי זכוכית, יש לסמוך על מי שהקל בדין זה^(טז).

(ב) דעת הגאון רבי יחיאל יעקב ויינברג זצ"ל ביהמאור"י כסלו תשסו. אך סיים: מימ דעתי שבעל נפש יחמיר על עצמו ויבין שלא לקנות את הקופסאות ואז הוא יוצא לכל הדעות. וכן דעת הגרש"ז איערבך ויל להחיר, ונימוקו: א. כלי סתם שנפתח ע"י ישראל כשם שלענין שבת מחשב כעשיית כלי, גם לענין טבילת כלים נעשה ככלי שנעשה מלאכתו ע"י ישראל. ב. הרי אינו מוכן שישאר אצלו ככלי טעודה, שהרי מיד כשיגמור, יורקנה לקופסה לאשפה ולא חייבו חכמים להוציא מיד את המאכל, ראה ספר טבילת כלים עמ' קד.

(גא) דעת הגרש"ז איערבך זצ"ל. שם: יאבל לפתח ולהעמיד על האש הדעה נטתה לאסור אבל כשהקופסה עדיין טעודה מותר לחממה, ויש מורים להקל אפילו כשהקופסה נפתחה – ראה שר"ת צ"ח אליעזר ח"ו סי' כו.

11 - שו"ת אגרות משה חלק י"ד ב סימן מ

בדבר הקנקנים והצלוחיות שיש לו מחמת שלקח מנכרי י"ש ושאר משקין וכן כלי הקאפא /הקפה/ אם צריכין טבילה

ובדבר הקנקנים והצלוחיות שיש לישראל מחמת שלקח מנכרי י"ש ושאר משקין שאין נמכרים אלא בכליהם, מסתבר לע"ד שאין צריכין טבילה כשרוצה אחר שנתרוקן הכלי להשתמש בו למשקין אחרים. וטעמי הוא משום דהכלי נבטל להמשקין, כדמצינו לענין מע"ש דבכדי יין סתומות יצא קנקן לחולין בפ"א דמע"ש מ"ג, ובזלף לקנקן מע"ש סתם וגפן קנה מעשר בפ"ג ממע"ש מ"ב, ויש להקנקן כדן עור של בהמה. ונמצא שלא קנה מהעכ"רם כלי כלל, ורק אצל ישראל נעשה כלי שליכא ע"ז דין טבילה. ואף אם היו כלים שלא נעשו ביחוד להכניס שם המשקים למוכרם יחד ואח"כ הכניס לתוכן המשקין וגפן, נמי הא באופן זה הוא מתני' דפ"ג ממע"ש שנמי נבטל הכלי למשקין המע"ש וקנה מעשר. ובעצם ליכא במדינתנו מציאות כלל שכל הקנקנים והצלוחיות נעשו ביחוד בשביל הפעקטערי שעושה הי"ש להכניס שמה הי"ש, ולפעקטערי דשאר משקין להכניס אותן המשקין שעושה. וכן הוא להטעם שכתב המחבר באר"ח סימן ש"ד סעיף ח' בחותלות של תמרים וגרוגרות שמוותר לחתוך אפילו גופן של חותלות, משום שכל זה הוא כשובר אגוזים ושקדים, שבארתי באגרות משה חאר"ח סימן קכ"ב ענף ט' דהוא אף בכלים גמורים כשנעשו רק לתמרים וגרוגרות אלו, והמג"א בס"ק י"ג שכתב דדוקא הני דלאו כלים גמורים אבל כלי גמור פשיטא דאסור פליג על המחבר, ודברי המג"א מוקשין כדנשאר הפמ"ג בא"א ס"ק י"ד בצ"ע, ומסקנתי שם שמסתבר שאף המג"א לא פליג אלא שמפרש שדוקא כלים שדרך העולם לעשותם רק לתמרים וגרוגרות אלו ולא להשתמש בהם לדבר אחר אף שהם כלים שלמים וחזקים, אבל בכלים העשויין להשתמש בהם גם לדברים אחרים אף שהוא עשאו רק לתמרים וגרוגרות אלו אסור, דלכן בכלים חשובין שראויין לדברים אחרים הוא ממילא כנעשה גם לתשמישין האחרים ע"י"ש, וא"כ מסתבר באלו הקנקנים וצלוחיות שהמוכר אינו מוזיל אף פרוטה אחת כשאחד ירצה לקנות בלא הקנקן, הרי אצל המוכר הוא ממש כקליפת אגוזים אף אם נימא כמסקנתי להמג"א, דהמוכר הא ודאי לא החשיב זה לכלי, ורק לענין שבירה בשבת תלוי בהלוקח שכיון שלדידיה נחשב כלי אסור דאף אם נחשבהו לכלי הנעשה ממילא בלא כוונה נמי אסור. אבל לענין טבילה הא תלוי בנכרי המוכר שאם הוא החשיבהו לכלי אלא לקליפה הרי אין להחשיב אותו כלי של הנכרי שלקח ממנו כיון שלא היה אצל הנכרי בחשיבות כלי. אך טעם זה הוא רק באלו שהמוכר אין מוזיל כלום מצד הקנקן והצלוחית, ולא באלו שהמוכר היה מוזיל בשביל הקנקן והצלוחית, אבל לטעם הראשון הוא אף באם היה המוכר מוזיל, נמי אין להצריך טבילה והם לע"ד טעמים שיש לסמוך עליהו לדינא. וגם כפי שזכור אני מקטנותי לא הצריכו לטבול לאלו הקנקנים של י"ש שהיו נקנים ברוסלאנד בזמן שהיה שם מלך רק מחנויות המלכות, והשאירו לעצמם להשתמש בהם לדברים אחרים וחושב אני שהוא מהטעמים שכתבתי, והתם היו החנויות חוזרות בעד הקנקנים כשהיו מביאים בחזרה איזה מטבע ומ"מ לא הצריכו טבילה. ובכלי זכוכית שטבילתן הוא רק מדרבנן יש ודאי לסמוך ע"ז, ואף אם יסמכו ע"ז גם בכלי מתכות אין למחות בידם.

ומסתבר שגם הצלוחיות של קאפא וכדומה אף שאפשר ליתן אותם בנייר, נמי כיון שעכ"פ הם ניתנים בצלוחיות ונמכרים דוקא עם הצלוחית נמי הוא כמו צלוחיות של משקין, וטעם השני שהוא בחשיבות קליפה הרי נאמר עיקרו בדברים יבשים כתמרים וגרוגרות.

12 - שו"ת מנחת יצחק חלק א סימן מד

ע"ד השאלה, האין הדין בדבר השכיח טובא, במי שמתארח בבית אכסניא ישראל, אשר הכל בסדר, זולת הא שאינם נוהרים בטבילת כלים חדשים, אם מותר לאכול ולשתות בכליהם.

(א) תשובה: הנה הא פשיטא להלכה, דאם עבר והשתמש בכלי בלא טבילה דלא נאסר מה שנתמש בו, כמבואר ביו"ד (סוס"י ק"כ), אך השאלה על מה שמתמש בכלי בשעת אכילה ושתי', ואף דהוי בידו רק בתורת שאלה או שכירות לשעת אכילה ושתי', מ"מ הרי מבואר ביו"ד שם (סעי' ח') דהשואל או שוכר כלי מישראל שקנאו מעכ"רם טעון טבילה שכבר נתחייב ביד הראשון ומקורו בתוס' ורא"ש ע"ז דף ע"ה ע"ב בשם הרשב"ם.

אמנם יש לדון בזה כיון דכל הכלים בבית אכסניא המה רק לצורך עסקו, לצורך אחרים, ולא לצורך תשמישי בני ביתו, י"ל דהוי כמו קונה לסחורה על ב"י יר"ד שם, וטו"ז שם א"ק י"ן, ומבואר שם בש"ע והוא מהגהת אשר"י דאם לא לקחו הראשון לצורך סעודה אלא לחתוך קלפים וכיוצא בו, א"צ להטבילו, ואף שאר"ה מחמיר, וכתבו הטו"ז והש"ך דיש להטבילו בלא ברכה, מ"מ הפר"ח חלק עליו, וכתב הבינת אדם א"ס"ה"ן דיש לסמוך על הפר"ח לעת הצורך, ועל בתשו' שבט סופר חיר"ד א"ס"ה"ן, ובזה כתב הדרכי תשובה ביר"ד שם א"ק ע"ן, ליישב המנהג בכל העולם דשותין שכר ומים בצנצנת של בעל המוזג ואף אם הוא ישראל מקלי הדעת, ואף אם בודאי לא טבל הכלים, וכתב הטעם כי אצל השותה הוא רק בשאלה, ולא נתחייב אצל הראשון, כי בעל המוזג א"צ להטביל הכלים כלל כיון שהם אצלו רק לצורך סחורה, דהא הוא וב"ב אינם שותים מכלים אלו רק לפרקים דרך ארעי וכמו חנווני שאין הכלים שבחנותו נחשבים אצלו לכלי שתי כיון שלא קנה הכלים בשבילו ובשביל ב"ב רק לצורך העסק, ובפרט בכלי זכוכית דהוי רק דרבנן, וכ"כ שם אבאות פ"ח"ן על הדע"ק דמצריך לטבול כלי מאינה, דרק מדות חסידות שנו כן עיי"ש.

(ב) אמנם מה דפשיטא לי להדרכ"ת ז"ל, מסתפקי לי להגאון בת' מהר"ל דיסקין בקר"א אאות קל"ו, דכתב יש לעיין אם קונה א' כלים על מנת להשכירם לאכילה, אם חייב להטבילם, או נימא דהוי לי ככלי סעודה ויש להקל עכ"ד, אך אח"ז כתב להעיר דל"ל מדלא אמרו כן בשבת להקנות לישראל ואיהו ישאילם וע"כ כיון שהוא קונה אותם ע"מ להשאילם נתחייב, אך י"ל דאסור לישראל השני לקנות בשבת, כיון שאין לו צורך שבת, אך גם בזה יש לעיין בדליכא עכו"ם לישתרי משום צורך שבת של חברו, עכ"ד, והמשמעות בזה דמחמת הערה זו חזר ממש"כ בתחילה דיש להקל, וכוונת דבריו דאין לחלק דשאני היכא דכבר נתחייב ביד הראשון דקטאו לאכילה, דלענין פטור מחמת דהוי לסחורה, נפטר אף בנתחייב כבר ביד הראשון, וכמבואר בד' אר"ה המובא בד' הש"ך שם א"ק י"ז, דאף על פי שנתקן לצורך סעודה, מ"מ אם נמלך עליו לחתוך קלפים א"צ טבילה עיי"ש, אך לדעתו אולי בכה"ג בקונה ע"מ להשכירם או להשאילם לאכילה, יש לחלק בזה בין אם נתחייב כבר או לא, דבקונה מתחילה לסחורה, אף באופן שהשכירם לאכילה, מ"מ כיון דמעולם לא נתחייב בטבילה, לא יוכל לחול עליו שום חיוב, משא"כ בשכבר נתחייב ביד הראשון, לא פקעה חיובו ע"י מה שמקנה לאחרים, כיון דגם האחרים קנו ע"מ להשכירם או להשאילם לאכילה, לא עדיפו מן השוכר או השואל בעצמו ממי שנתחייב דלא פקע החיוב עיי"ז.

(ג) אמנם איך שיהי' הדין לענין החיוב לבעל האכסניא בעצמו, מ"מ לענין המתארח אצלו שפיר יש לדון בתוספת טעם להקל, דנראה לענ"ד דדינו של הרשב"ם בישראל ששאל כלי מחבירו שקנה מעכו"ם, דצריך טבילה משום שכבר נתחייב ביד ישראל ראשון, לא הוי רק מדרבנן, אף דבעיקר טבילת כלים חדשים הסכמת רוב הפוסקים דהוי מדאורייתא, מ"מ נראה דדין הנ"ל לא הוי רק מדרבנן, והוא עפ"י הישוע"ק יר"ד שם א"ק"א"ן דכתב להוכיח דאף אי צריך טבילה מה"ת מ"מ לא הוי רק למצוה שיוצא מרשות עכו"ם לרשות ישראל, אבל הא דאסור להשתמש בו פשיטא דלא הוי רק מדרבנן, דהרי אין כאן טומאה שיטמא את המשתמש בו, דהרי אם נשתמש בו מותר בדיעבד, אלא דגוף הטבילה הוא מן התורה, דהתורה הצריכה טבילה בזמן שיזדמן לו מים, ובזה מיישב דברי הרמב"ם א"פ"ז מה' מ"א"ן, והביא ראי' לזה דא"נ דהוא מה"ת א"כ לפי הה"א דבעי הזאה שלישי ושביעי, א"כ תקשה הא דקאמרינן לא אסרה תורה אלא קדירה בת יומא, דהאיך משכחת לה שישתמש בכלי תוך שלשה ימים הא בעי הזאה שלישי ושביעי, ואמנם לפימ"ש דאיסורי השתמשות בכלי קודם טבילה אינו אלא מדרבנן א"ש, וסיים דיש עוד הרבה ראיות לזה עיי"ש. ולפי"ז כיון דהחיוב הוא רק בלקוחין וכמעשה שהי' בכלי מדין אבל שאולין לא, א"כ החיוב טבילה נשאר על הראשון, ועל השוכר או השואל הוי רק איסור שימוש מכח מה שנתחייב ביד הראשון, וכן הוא מדויק בלשון הטור ביר"ד שם דכ' אבל ישראל שלקח מן הנכרי והשאילו לחבירו אסור להשתמש בו בלי טבילה, כיון שכבר נתחייב ביד הראשון עכ"ל. ושינה מן לשון הרשב"ם בתוס' ורא"ש ע"ז שם, משום דרצונו לדייק דעל השני הוי רק איסור שימוש בלא טבילה, ולא חיוב טבילה, דהחיוב טבילה נשאר על הראשון, דמי פטרו, כיון דנשאר שלו והשני רק שכרו או שאלו.

ומכ"ש בכעין נד"ד דלהמתארח רק רשות לאכול בתוך הכלי ברשות בעל האכסניא, ואין לו רשות להוציאו לחוץ כמובן, ואיך יחול עליו חיוב לטבול, כיון שאין לו אף רשות להגיעו לבית הטבילה, ולכל היותר נוכל לומר עליו רק איסור שימוש בלא טבילה, וזה ל"ה רק מדרבנן וכד' הישועות יעקב...

ומכ"ש דיש עוד ספק אם בעלי החרושת שהכלים נעשו שמה המה נכרים, שוב י"ל אף בלתי זאת דהראשון לקחו לסחורה, לגבי השוכר או השואל ממנו הוי רק ספיקא דרבנן, מטעם הנ"ל, ויש להקל, וכמבואר בדין משכנתא דמספקא לן בגמרא דע"ז שם, ולהלכה יטבלנו בלא ברכה כמבואר בש"ע שם א"סעי' ט"ן, דדעת הרמב"ם דא"צ טבילה, כמ"ש א"פ"ז מה' מ"א ה"ו, וכתבו הרשב"א והר"ן בטעמו, משום דס"ל טבילת כלים מדרבנן, וע"כ אזלינן לקולא, ועל בכ"מ שם, וטעם המחמירים משום דס"ל דטבילת כלים מדאורייתא, והוי סד"א, ובזה כתב הפר"ח שם א"ק כ"ו,

ומיהו מסתברא דכלי זוכית דלא מחייב לאטבולניהו אלא מדרבנן אכמ"ש שם בס"ק ג'ן הוי לי ספיקא דרבנן ולקולא עיי"ש, וא"כ הה"ד בנד"ד דלא הוי רק מדרבנן...

(ו) אכן ראיתי בתשובת תשורת ח"י מהד"ת (ס"ל ק"ד), דן בנדון דידי להחמיר מטעם דשיל"מ בטבילה דהאיכא נהרא זיל טבול, דהא אי' ביר"ד (ס"ב ק"ב ס"ג) כלי שנאסר בבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר בטלה ברוב לפי שצריך התצאות להגעילו ל"ח דשיל"מ, כיון טבילה במים דא"צ להוציא התצאות הוי דשיל"מ ואינו בטל, וגם להמהרש"ל שהביא הש"ך שם דבל"ז ל"ח דשיל"מ, =דבר שיש לו מתירין= וא"כ דלא בא החיתר ממילא מכח זמן, הרי הקשו עליו מנדרים ותרצו אחרונים דשאני נדרים דיש מצוה בהתרתן, וא"כ ה"נ יש מצוה להטביל כלים הנקחין מן הנכרים עיי"ש, וא"כ לפי דעתו יש להחמיר גם בספיקא דרבנן, או בס"ס דא' מטעם דשיל"מ וכמבואר ביר"ד (ס"ב ובג"כ), ועל ד' הרמב"ם דהקיל במשכנתא מטעם ספק דרבנן יש לומר כיון דהוי בעי דלא איפשטא, ובספיקא דפלוגתא או בעי דלא איפשטא אזלינן לקולא אף בדשיל"מ, וכמבואר בזה באחרונים, ומצאתי בזה בת' אבני מלואים (ס"ל י"א) דכתב להסביר טעם הראב"ד בה' ברכות הנ"ל, דאם יש לו מים לרחוץ אומרים לו קום רחוץ, הוא מדין דשיל"מ דשייך אפילו בדבר שאין לו עיקר מה"ת, ומש"ה אם אין לו מים א"צ פיזור מעות למים, אבל בשיש לו מים אומרים לו קום רחוץ כיון דא"צ פיזור ממון, וטעם הרמב"ם, דס"ל דבידים הקילו יותר ואפילו בדשיל"מ, וכמו שכתבו גבי ספק עירוב דהקילו אע"ג דהוי דשיל"מ, ובזה מיישב ד' התוס' זבחים ר"פ טבול יום, לענין סכין הנמצא ביד שוחט בה מיד דלא אתי עלה משום ספיקא דרבנן, כמו שכתבו בחגיגה פרק חומר בקדוש, משום דהוי לי דשיל"מ, דהא מיא קמן לטבול וספיקו להחמיר אפילו בדרבנן עיי"ש.

(ז) ומ"מ אף לפי דבריו רק בא"צ פיזור ממון למים הוי דשיל"מ, וא"כ בכמו דשכיח טובא דתבית הטבילה רחוק וצריך הוצאות להוליכו שמה כלים הרבה כמו בבית אכסניא י"ל דלא הוי דשיל"מ, אך אף בלא זה, שפיר הקשה הגאון בתורת חיים (פעסטן א"ח) (ס"ל ק"ס אות ל"א) דהרי קי"ל בס' טבילה בטומאה דרבנן ספיקו לקולא כמבואר ברמב"ם (פ"ג מה' מקואות ה"ו) ורק משום עצה טובה אומרים לו להטביל כנ"ל, ונימא להחמיר משום דבר שיש לו מתירין, ועכ"פ דמעיקרא לא החמירו רבנן בספק טבילה מטומאה דרבנן הגם שבקל יוכל לטבול עכ"ד, וכמו כן י"ל לענין טבילת כלים חדשים דהקילו ג"כ בכמה ספיקות כנ"ל.

גם י"ל עפ"י דהפרי תואר (ס"ל ק"ב) הובא בדרכ"ת שם (אות כ"א) דבלא איתחזק איסורא, והספק הוא בעיקר הדבר אם הוא מותר או אסור, כל דהוי ספיקא דרבנן ולא חל האיסור מעיקרו לא גזרו חז"ל עליו משום דשיל"מ, אך הפמ"ג בשפ"ד (סוסי"י ק"א) לא ס"ל הכי עיי"ש, וא"כ בענין נד"ד דהספק בגוף האיסור הוי לאיצטרופי גם זאת. וכ"ז רק לרווחא דמילתא דבעיקר הדבר י"ל כדברינו הנ"ל. +ושו"ר בתשובות לבושי מרדכי א"ר"ד ס"ל פ"ג) דפשיטא ליה דהמוזגים או בעלי אכסניא צריכים לטבול הכלים שלהם, ומה"ט הקשה על השבט סופר המובא בפנים, עיי"ש +/ממהדורה מאוחרת/ ובזה הנני אבקך דושה"ט ואת שלום כב"ב שיחי' באה"ר ואה"ע, יצחק יעקב ווייס

13 - ספר הכשרות פרק ד' הערה ז'

(ז) ראה דרכ"ת לירד קב. ע: יפשט המנהג בכל העולם, שקטים משקאות אצל מחוג ישראל שלא הטביל כליו ואין חוששים לאיסור, לפי שהמחוג עצמו פטור מן הדין כיון שלא קנאם אלא לצורך מסחרו ופירסתו להמציא משקאות ללקוחותיו וכן פסק שבט סופר יריד. סו הובא בדרכ"ת לירד קב. פה שרית לבושי מרדכי חזירי, פג וכן נוטה להקל בשרית מנחת יצחק א. מד וכן דעת מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, לענין מלך שבעה"ב לא יאפשר להטביל את הכלים, ורוצה האורח כעת לאכול - מותר. ראה דבריו המובאים להלן הערה י. עפ"י סברא זו התיר מרן זצ"ל לאונן (היות ואינו יכול להטביל) לאכול בכלים שאינם טבולים. אכן, דעת מרן החזון איש זצ"ל היתה שלא לשתות במקומות אלו בכלים שלא הוטבלו. וכן דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל במאסף לתורה והוראה חוברת ב עמ' 20 שאסר לאכול במלך או באולמות לעריכת שמחות בלא טבילה, עכ"פ כאשר ברור בודאות שלא הוטבלו הכלים.

14 - שו"ת תשובות והנהגות חלק א' סימן תנב

שאלה: הנותן לחבירו כוס במתנה וטובל הכוס קודם האם מועיל.

העולם נהגו להטביל ואחר כך לתת במתנה, אבל לכאורה נראה דאפשר שהטבילה לא מועילה ומכשיל המקבל, שביר"ד ק"כ (סע' ח') כתב שאם לקחו סכין לחתוך בו קלפים ולא לצורך סעודה אין צריך להטבילו, והט"ו והש"ך הביאו מש"כ הבי" שיהיה אם קנאו לסחורה אין צריך טבילה, ושוב צידד הבי" דאדרכה מהגהות אשרי מוכח שצריך טבילה

(דסו"ס הכלים עומדים לסעודה ורק שבעל הכלי רוצה לעשות סחורה למכרם ושאינו מסכין לחתוך קלפים דאינו עומד לצורכי סעודה) ומ"מ מסקנת הט"ו הש"ך דהשואל כלים מתנוני לצורך סעודה יטבילנו בלא ברכה ויודיע לחנוני שהטביל הכלי כדי שהלוקח יטבילנו בלא ברכה עיי"ש, ואף לסברת האר"ה דנקרא כלי סעודה אצל הראשון משום דשמא ימלך להשתמש בו לסעודה (ומ"מ הטבילה למעשה חייב רק לפני שמשתמש בו) יש לומר דהיינו דוקא בסכין שמשתמש בו אלא שאינו לצורכי סעודה אלא לחתוך

לסעודה משא"כ בכלי שאין עומד אצלו כלל לשום חשמישים ורק לסתורה יתכן דבזה לכריע לא חשיב כלי סעודה משום שמא ימלך להשתמש בו לסעודה, ובעיקר דברי האו"ה השיג עליו הפרי"ח [מובא בב"א שם (ס"ה) ע"ש דס"ל שגם החנוני עצמו יכול להשתמש בהם דרך עראי בלא טבילה וכן השואל מחנוני, ומסקנת הט"ו למעשה דבטבילת החנוני לא סגי ליפטר מטבילה. ובערה"ש סג"ו כתב שהמנהג להקל לגמרי כפרי"ח.

וראיתי בספר טבילה כלים" שהביא מהפוסקים שבסוחר שמוכר כלים שאם טבל בעצמו להקל על הלקוחות לא מועיל, שעדיין אין כאן חיוב טבילה, ומ"מ אם המוכר טבל אין הלוקח מטבילו בברכה אלא טובלו בלא ברכה, ואף שמוכרו לכלי סעודה אכתי לא חשיב כלי סעודה, הוא הדין לכאורה בנידון דידן דאם קנה לא לצורך סעודה אלא לתת במתנה לא מועילה הטבילה.

וממילא אני נבון כיצד אפשר לתת כלי כמו כוס במתנה לחפשי הלוא מכשילים אותו שמשתמש בכלי בלא טבילה ואסור משום לפני עור, ואף שהמוכר יטביל קודם לא מועיל וכמ"ש.

אחר, או שהנותן מתנה יטביל הכלי וישתמש בו קצת ואז יתן במתנה, ואז שפיר הוא כלי סעודה ונקנה עבורו להשתמש לסעודה ושפיר טובלו בברכה, ומיהו צריך להסיר התוית שרשום עליו שם הפידמא לפני הטבילה, ואף אם נאמר שנהגו להשאירו שהקונה ידע שהסוג מובחר, כיון שהיום לטבילה נהגו להסירו בזה גופא תוצק וכמבואר ברמ"א קצ"ח (סיק ב'), ועיין היטב בח"כ סימן ת"ו, ולעת הצורך יש לצדד גם דמה שקונה מעיקרא עבוד חבירו לשימוש חבירו לסעודה חשיב גמי כלי סעודה, וצ"ב.

ומידו אם יש ספק אם ישתמש בכוס לשתות בו, או שישתמש בו רק לחזותא בעלמא לעטר ולהוסיף בקניניו בכלי כסף זהב, או אם יש צד שהמקבל ידעה למוכרו ולהחליפו, אף דאפשר שישתמש בו, לא דמי למכשיל עור שאסור רק היכא שמכשילו בדאי כמבואר בס"י קס"ג בביאור הלכה, ואין בזה איסור, ולכן כה"ג שיש בדבר ספק אם יעבור איסור מותר לו לתלות שלא

(עיין ריטב"א ע"ז טו: שמיקל כשיש איזה ספק אם מכשילו שאין בזה לפני עור).

ישתמש בו ולתת במתנה, ועל סמך זה נהגו להקל לתת מתנות דכלי כסף זהב כיון שאין זה ודאי שישתמש בו,

15 - תוספות מסכת עבודה זרה דף עה עמוד ב

מגעילן ומטבילין והן טהורין - לאו דוקא מגעיל ואח"כ יטביל אלא אפילו מטביל ברישא דהך טבילה אינה בשביל טומאה דליהוי כטובל ושרץ בידו דאפילו חדשים צריכין טבילה ותנן נמי סכין שפה והיא טהורה אע"ג דלא טהרה לגמרי שהרי צריכה גיעול לחתוך רותח אפ"ל הכי מטביל לחתוך בה צונן והא דתני בברייתא מגעילין ברישא משום דחמירא מפני האיסור.

16 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ב

צריך שיהא הכלי רפוי בידו בשעת טבילה, שאם מהדקו בידו הוי חציצה. ואם לחלח ידו במים תחלה, אין לחוש. (דוקא שלחלח ידיו במי מקוה, אבל לא במים תלושים.) א"מ ממרדכי פרק השוכר.

17 - ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ב

רפוי בידו כו' - צ"ע שהב"י והאחרונים לא הביאו שום מחלוקת בזה והרמב"ם פרק ב' מהלכות מקואות דין י"א כתב האוחז באדם וכלים ומטבילין הרי הן בטומאתן ואע"פ שרפה ידיו גאירה שמא לא ירפה עכ"ל ומביאו רבינו ירוחם נכ"ו ריש ח"ה במסקנא וכ"כ הרשב"א בסוף תה"א בשם הרמב"ם וכן דעת הרא"ה בב"ה שם וגם הב"ח פסק לקמן סי' קצ"ח ס"כ גבי טבילת אדם דאפילו רפוי לא עלתה לו טבילה ובסוף פ"ח מהל' מקואות תנן בהדיא אדם וכלים בהדי הדדי ע"ש וצ"ע:

18 - פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף ב

(ה) שיהא הכלי רפוי - עש"ך מה שהקשה ע"ז (והובא בבה"ט סק"ג) ומשמע דעתו דגם הכא בטבילת כ"ג אע"פ שרפו ידיו לא עלתה טבילה גאירה שמא לא ירפה ועיין בתפארת למושה שתירץ קושייתו בטו"ט דהתם בטבילת טומאה שייך שפיר גאירה דאם לא ירפה יבא לידי איסור חמור בידים כגון שיבעל נדה או ישים בכלי תרומה טהורה

ויאכלנה והיא במיתה משא"כ הכא דאף אם ישתמש בכלי או אחר"כ לא אכיל איסורא דהא לא נאסר מה שבתוכו כמ"ש בהג"ה סוף סי' זה ולכך לא גזרו בזה עכ"ד ע"ש:

19 - שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף יד - טו

אין מאמינים קטן על טבילת כלים. אבל אם טבלו לפני גדול, הוי טבילה (את"ה סימן רנ"ז).
אם הטביל כלים על ידי עובד כוכבים, עלתה להם טבילה. אבל אינו נאמן על הטבילה (ד"ענ).

20 - ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף טו

כח עלתה להם טבילה - כתב הב"ח דעיקר טעמו של הרשב"א הוא משום דפסק כרב בפ"ב דחולין (דף ל"א) דנדה שטבלה בלא כוונה עלתה לה טבילה אבל לדין דק"ל לקמן ס"ס קצ"ח כר"י דנדה בעי כוונה ה"ה הכא לא עלתה להן טבילה עכ"ד וקשה דהא הרשב"א פסק כר' יוחנן גבי נדה ומביאו ב"י ס"ס קצ"ח אלא עיקר טעמו של הרשב"א הוא דטבילה דהכא שאני כמו שהביא בס"ס זה דבריו דמחלק כן וכ"כ בת"ה ס"ס רנ"ז דאפילו מ"ד גבי נדה בעי כוונה מאן לימא לן דהך טבילה בכלי דאינה מטומאה לטהרה ואינה אוסרת מה שבא לתנכה קודם הטבילה ואינה אלא גזירת הכתוב מנ"ל דבעי כוונה עכ"ל וכן נראה דעת הרב ששתם כאן כדברי המחבר אלקמן ס"ס קצ"ח גבי נדה פסק דצריך טבילה אחרת וכן בד"מ פסק סתם כדברי המחבר ועוד דמדלא כתב בסעיף י"ד גבי קטן דצריך ללמדו שיכוין לטהר כמו שהביא בד"מ בשם ת"ה אלמא דס"ל כמסקנת ת"ה שם דטבילה דהכא לא בעי כוונה וכל היכא דלא בעי כוונה א"צ ללמדו כלל כדמוכח נמי בתוס' פ"ק דחולין דף י"ב ריש ע"ב וכן מחלק בעט"ז בין טבילה דנדה לטבילה דהכא ע"ש ולפ"ז אם נפלו כלים למים קודם טבילה א"צ טבילה כמ"ש בתשובת מהר"מ דלא כהב"ח שדחה דבריו מהא דס"ל דבעינן כוונה דכבר נתבאר דליתא:

21 - פתחי תשובה על שולחן ערוך יורה דעה סימן קכ סעיף יד

אין מאמינים קטן - לפי שטבילת כלים דאורייתא. ט"ז ועיין פמ"ג בא"ח סי' תנ"א במשבצות סק"ו כתב דצ"ע דאף בכלי זכוכית שהוא דרבנן ג"כ נראה דאינו נאמן כיון שיש לו חזקת איסור כבס"ל קכ"ז ס"ג בסוף הג"ה. ומיהו בזכוכית כל שהגיע ל"ג שנה א"צ לבדוק אחר ב"ש ובכלי מתכות יש לומר דצריך לידע שהוא גדול עכ"ד מיהו י"ל דהכא אף בכלי מתכות א"צ לידע דהכא קיל מכל איסור דאורייתא כיון שאם עבר והשתמש בלא אהגעהן טבילה לא נאסר מה שבתוכו כמ"ש בהג"ה סוף סימן זה וכמו שכתבתי סברא זו לעיל סק"ה בשם תפל"מ ע"ש ועמש"ל סימן רפ"א סק"ז ודו"ק:

בב - גמול מרבבה דם אור 28

דגול מרבבה
(סימן קכ"א בש"ע סעיף ב')
* מבעילין ואחר"כ מטבילין.
ולעיל דה"ל אינם בני יוסן
לכ"ט שרי להטבילן תמלא סה"י
אין כלן טובל ושרן כ"ז
בסין טבילין ב"י אין כלן טוב

דגול מרבבה
שר ומדאורייתא סימן נאור
כ"ז ואילו מרבבן אין כלן
שרין רק שאר לבסחמ כ"ז
גורס שח"י יאמנן כעודו כ"י
כ"ג ע"ד כ"ז: (שם בש"ע)
במחבר ש"י

בב - גמול מרבבה דם אור 28

(סימן קכ"א בש"ע סעיף ב')
בדעה זו דרוקאן שיהיה
ידיו בני מקוה אבל לא
במים הלויים כ"י. עיין
ב"י סק"ד וה"ן פ"ק כ"י
שכ"יכו למעשה ודל"ט
ש"ס המרשים דברי רמ"א
שנתה ידו בני מקוה סיני
אילו שאלו מים ממי מקוה
ממי לך קשה פ"ס ש"קט"ט
וע"ז כ"י כ"ז אכל הל"ט
יורס דרכו דכ"י בדברי רמ"א
לא כן כ"ז וס"א דוד"א ח"ס
ת"ט מ"ט מ"י מקוה לא מ"י
כ"י רמ"י יד"ס ומ"כ ודוק

שנתה ידיו ר"ל סימן י"ז
תמלא תמלא ח"י מקוה ואח"כ
כעודם תמלא כמים מ"י ט"ז
ת"י"ט ט"ז כ"ז כ"ז ידיו
ול"ז לא ה"י מ"י"ט כ"ז ל"א
תמלא כלן ממקום עדיין ש"ס
מקוה ט"ז ול"ז נכבול כ"ז
ש"ס ע"כ"פ מקוה ט"ז
תמלא"כ א"כ כ"י"א תמלא
ומ"ט כמים ממקום חכורו
ד"ל ל"כ"פ ש"ס מקוה ט"ז
וסיפור למקום ש"י לא ה"י
א"כ אין מר"ט ידיו דמ"ק
ט"ז כ"כ"י לא חמ"י חכור
למ"י ש"ס מקוה ט"ז ו"כ